

РОЗВИТОК ШАХІВ НА ЛЬВІВЩИНІ

Ірина Шуста, Антон Литвинець

*Львівський державний університет фізичної культури,
м. Львів, Україна*

Актуальність. Шахи – це один із найпопулярніших інтелектуальних видів спорту. Варто відзначити, що серед усіх видів спорту перший неофіційний чемпіонат світу відбувся саме з шахів у 1851 році в Лондоні. Після цього почалась спортизація шахів – це процес реформування логічних ігор у рамках моделі англосаксонського спорту з ієрархією громадських організацій, а також введенням системи змагань та інститутів суддівства, екіпіровки, специфічної підготовки, підрахунку результатів. Уперше спортизація торкнулася шахів, коли на початку ХХ ст. була створена міжнародна шахова федерація (FIDE – Federation Internationale des Echecs, 1924 р.)

На українських землях у складі Австро-Угорської імперії, зокрема у Львові, шахи набули популярності вже у кінці ХVІІІ – першій пол. ХІХ ст. Упродовж ХХ ст. Львівська шахова школа продемонструвала високі результати у підготовці кадрів та у виступах на міжнародній арені. Варто зазначити, що Львівська школа шахів вважається однією з найкращих не лише в Україні, а й у світі. На початку 2000 років найвище шахове знання – міжнародний гросмейстер, виконало понад 10 львів'ян, а Володимир Грабінський визнаний кращим дитячим тренером FIDE [3].

Незважаючи на вагомі досягнення в розвитку шахів на Львівщині, ця тематика науково мало проаналізована серед дослідників історії спорту в Україні. Поодинокі праці А. Михальчишина [1], Ю. Семенка [2], І. Яремка [3] лише частково окреслюють проблему нашого дослідження.

Мета дослідження – виявити історичні передумови та особливості розвитку шахів на Львівщині.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел, документальний метод, історичний метод.

Результати дослідження. За понад 120-річну історію Львівська шахова школа стала однією із найпотужніших не лише в Україні, а й світі. Львів вважається шаховою столицею України. Саме у Львові вперше впроваджено програму «Шахи в школі» та «Шахи для дітей дошкільного віку». Понад чверть століття лідером львівських шахів залишається Василь Іванчук.

У процесі аналізування літературних джерел ми виявили, що розвиток шахів на Львівщині відбувався у три періоди:

I період – становлення (з кінця XVIII ст. до Другої світової війни);

II період – радянський (з 1945 до 1999рр.):

III період – Незалежної України (з 1991рр.)

I період. У кінці XVIII ст. з'являються перші згадки про шахи у Львові. Перші напіворганізовані шахові осередки на Львівщині виникають у середині XIX ст., а у 1894 р. заснований Львівський шаховий клуб, який функціонує й сьогодні. Про популярність шахів на Львівщині пишуть австрійські газети. Зокрема згадується, що це була гра студентства та інтелігенції. У той час у шахи грали в приватних салонах, читальнях та кав'ярнях [3].

Перша світова війна зашкодила розвиткові шахів, але вже у двадцяті роки їхня популярність у Львові набула нової сили. У 1922 році відновив діяльність Львівський шаховий клуб, а у 1926 році створили Товариство українських шахістів (ТУШ), шаховий клуб «Гетьман» та інші клубні заклади, що брали участь у популярних командних чемпіонатах міста. Пік популярності шаховий Львів пережив у міжвоєнне двадцятиліття. У 1928 році засновано Львівську окружну федерацію шахів. Перший український шаховий турнір на Галичині відбувся також у 1928 році. У Львові було 3 українські шахові клуби: УТТ I, «Україна» та «Тризуб». Також існували клуби «Гетьман» та «Світязь».

Велику роль у популяризації шахів на Львівщині відіграв Степан Попель, який був найсильнішим львівським шахістом першої половини XX ст., а також запрошення видатних гросмейстерів – чемпіона світу Олександра Альохіна, претендентів на світову шахову корону Акіби Рубінштейна, Рудольфа Шпільмана, Бориса Костіча, з якими львів'яни дістали можливість позмагатися в сеансах одночасної гри [3].

II період. Після Другої світової війни львівське шахове середовище почало формуватись заново. Шахісти почали грати в клубах. У 1945 році влада організували перший такий клуб. Повоєнні шахісти не були професійними спортсменами, працювали на підприємствах, лише вільний час могли присвячувати шахам. У 1974 році у Львівському інституті фізичної культури відкрито відділення шахової спеціалізації. Саме тоді перше покоління радянських майстрів вийшло на світову арену. Друга половина XX століття – золотий вік шахів на Львівщині. Адже саме в цей період виховується ціла плеяда видатних шахістів, які стали відомими в цілому

світі, зокрема Л. Штейн, В. Карт, О. Белявський, В. Іванчук та ін. [1, 2].

III період. 1990-ті роки були тяжкими часами для шахістів у країнах колишнього Радянського Союзу. Багато гросмейстерів через кризу виїжджали за кордон. Проте з кінця 1990-х – поч. 2000-х років формується потужна Львівська шахова школа, яка стала не лише найкращою в Україні, але й однією із найсильніших у світі. Великою заслугою у цьому є праця Володимира Грабінського, який виховав 13 міжнародних гросмейстерів, за що визнаний кращим тренером у світі за версією FIDE [1]. Львівські шахісти традиційно перемагають на індивідуальних та командних чемпіонатах світу, зокрема В. Іванчук (2007, 2016), М. Музичук (2015), А. Музичук (2014, 2016).

Висновки. У результаті досліджень встановлено, що Львівська шахова школа є однією з найсильніших у світі, а її становлення і розвиток проходили у три періоди: I період – становлення (з кінця XVIII до Другої світової війни), II період – радянський (з 1945 до 1999рр.) і III період – Незалежної України (з 1991р.).

Список використаних джерел

1. Михальчишин А. Львів – шахова столиця шахів / Адріан Михальчишин. – Львів, 2016.
2. Семенко Ю. Шахи в Україні / Ю. Семенко // Нариси з історії шахової гри на українській землі і в діаспорі. – Львів : Каменярь, 1993. – 246 с.
3. Яремко І. Романтик шахів та його епоха. Степан Попель / І. Яремко. – Львів : Євросвіт, 2009. – 240 с.